

Onderwerp **Begroting 2026 en Najaarsmonitor 2025**

Dossiernummer	K89968	Wettelijke/bestuurlijke uiterste	
Documentnummer	2025-169292	beslisdatum Provinciale Staten	12-11-2025
Datum GS	07-10-2025		
Behandelaar	Kwaliteit en control / Financiën	Opgelegde geheimhouding op	N.v.t.
Telefoonnummer	06 2965 5224 / 06 5276 1718		

Aanleiding

Hierbij bieden wij uw Staten de Begroting 2026 en de Najaarsmonitor 2025 aan. Het vertrekpunt voor de Begroting 2026 is de Perspectiefnota 2026, waarin door uw Staten de kaders voor de uitwerking van het beleid zijn vastgesteld. De Begroting 2026 is de tweede stap van de Planning & Control-cyclus 2026 (hierna: P&C-cyclus). De Najaarsmonitor 2025 is een rapportage over de uitvoering van de Begroting 2025. Vanwege de onderlinge samenhang tussen deze P&C-documenten wordt gebruik gemaakt van één Statenvoorstel.

Leeswijzer

Allereerst wordt op programmaniveau van de begroting weergegeven waar wij beleidsmatig de komende periode op gaan inzetten. Wij hebben voor de Begroting 2026 als leidraad gehanteerd om met de extra ruimte in het financieel perspectief enerzijds orde op zaken te stellen en anderzijds de ambities uit het hoofdlijnenakkoord te realiseren. Bij het orde op zaken stellen gaat het om onontkoombare voorstellen en het structureel begroten van structurele taken en ambities die tot nu toe incidenteel zijn gefinancierd. Hiermee wordt het realiteitsgehalte van de begroting in meerjarig perspectief vergroot. De meerjarige doorkijk is voor het eerst in de provinciale begroting opgenomen.

Ook wordt ingegaan op de Najaarsmonitor 2025 waarbij tussentijds inzicht wordt gegeven in de voortgang van de uitvoering van de Begroting 2025.

1. Waar zetten wij beleidsmatig de komende jaren op in?

Hieronder een samenvatting van onze beleidsvoornemens uit de Begroting 2026. Om goed invulling te geven aan deze beleidsvoornemens hebben wij in de begroting diverse voorstellen opgenomen. Zoals eerder opgemerkt gaat het om orde op zaken te stellen alsmede om het realiseren van onze ambities uit het hoofdlijnenakkoord. In bijlage 1 van dit Statenvoorstel is een totaaloverzicht opgenomen van de voorstellen. Deze voorstellen worden inhoudelijk nader toegelicht in de Begroting 2026 (Financiële begroting, onderdeel Financiële positie - voorstellen Begroting 2026).

Programma 1 - Ruimte en water

- Ruimteclaims van woningbouw, energie, defensie, waterveiligheid, klimaatadaptatie, natuurontwikkeling, bedrijvigheid en verduurzaming van de landbouw noodzaken ons goede ruimtelijke afwegingen te maken

met een toenemende complexiteit. Daarbij staat het Groninger landschap centraal. In de nieuwe Provinciale Omgevingsvisie legt u de keuzes op hoofdlijnen vast. In de visie die we uw Staten daartoe voorleggen in 2026 streven we brede welvaart in 2050 na.

- Via het beleidsprogramma Ruimtelijke kwaliteit en Landschap en de uitvoeringsagenda Mooi Groningen, die naar verwachting in 2026 worden vastgesteld, werken wij samen met onze partners aan projecten en instrumenten om de ruimtelijke kwaliteit te versterken en de identiteit van onze provincie te behouden.
- We bereiden ons voor op de nieuwe taken die vanuit de Wet versterking regie volkshuisvesting op ons afkomen. Belangrijk onderdeel daarvan is het opstellen van een provinciaal programma Volkshuisvesting onder de Omgevingswet, die we verankeren in onze nieuwe provinciale Omgevingsvisie.
- In samenhang met de vaststelling van de nieuwe Omgevingsvisie en Provinciale Omgevingsverordening in 2026 stellen wij een volgende versie van het Programma Water vast.
- We zijn verantwoordelijk voor een goede (ecologische) kwaliteit van alle Groningse oppervlakte- en grondwaterlichamen die op grond van de Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn aangewezen. Uiterlijk in 2027 moeten we (Rijk en regio) de KRW-doelen halen. In 2026 en 2027 voeren we binnen de KRW-impuls extra maatregelen uit.
- Samen met de andere belanghebbenden werken we aan de zoetwaterbeschikbaarheid rond het IJsselmeergebied. Dit doen we vanuit de basis die is gelegd in het Nationale Deltaprogramma.

Programma 2 - Milieu en energie

- We geven prioriteit aan het verminderen en voorkómen van de emissie van gevaarlijke stoffen en in het bijzonder Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) via de lucht, bodem en (grond)water en door de recycling van afval om hiermee blootstelling van mens en natuur zoveel mogelijk te beperken. We willen gezondheidseffecten door verontreiniging en hinder voor de burger voorkomen en verminderen, met name op de thema's geuroverlast van bedrijven, geluid van wegverkeer en luchtverontreiniging.
- Met de uitvoering van motie 'M061. Vergroten capaciteit milieuzaken' investeren we in een robuuste uitvoering van milieutaken door de provincie en Omgevingsdienst Groningen. We vergroten expertise en kennis bij de beleidsvorming en de uitvoering en zorgen daarmee voor actuele vergunningen, snellere procedures bij de vergunningverlening en risicogericht toezicht.
- In 2026 werken we verder aan de acties uit het Uitvoeringsprogramma Energie. Zo ontzorgen we bedrijventerreinen, mkb en maatschappelijk vastgoed bij de verduurzaming, ondersteunen we gemeenten bij de warmtetransitie, werken we aan warmtenetten en verkennen we de rol van de provincie daarin (regionaal warmte-/energiebedrijf). Daarnaast verstevigen we onze regie op de energie-infrastructuur, bijvoorbeeld door samen met netbeheerders en het Rijk hoogspanningskabels waar mogelijk ondergronds te brengen.

- De keuzes op strategisch en tactisch niveau worden naar verwachting in 2026 gemaakt en vastgesteld in de Omgevingsvisie en het Programma Energie. In het Programma Energie wordt onderzocht welke onderdelen en welke mogelijke energiemixen kunnen leiden tot een betaalbaar, beschikbaar, betrouwbaar en bestendig energiesysteem voor bewoners en bedrijven.

Programma 3 - Platteland en natuur

- In 2026 willen wij met het integrale Gebiedsplan Toekomst Landelijk Gebied Groningen in de hand zoveel mogelijk maatregelen op het gebied van Natuur, Water, Klimaat en Landbouw realiseren om onze gestelde doelen te behalen.
- Het Programma Natuur waaraan wij samen met het Rijk en andere provincies werken, heeft als doel het herstellen en versterken van stikstofgevoelige natuur zodat er weer een robuust en veerkrachtig systeem ontstaat. In de tweede fase van het Uitvoeringsprogramma Natuur 2024-2030 wordt in Groningen gewerkt aan Natura2000-gebieden en aan leefgebieden in het Natuurnetwerk Nederland (NNN).
- Ook werken we aan de Groninger uitvoering van de landelijke Agenda Natuurinclusief. We zetten in op het versterken van de 70% niet beschermde natuur, dat wil zeggen: de natuur in onze woon- werk- en leefomgeving. We laten natuur bijdragen aan de maatschappelijke opgaven. Dit doen we door, waar mogelijk, natuur een integraal onderdeel te laten zijn van sociale, culturele en economische ontwikkelingen in de provincie. Om dit te realiseren zetten we zowel binnen als buiten het provinciehuis in op natuurinclusiviteit.
- Aan het Beleidsprogramma Landbouw Groningen 2025-2029 met de titel 'Naar een Perspectiefvolle Landbouw' is een uitvoeringsprogramma gekoppeld dat tot en met 2027 wordt uitgevoerd. Het beleidsprogramma bouwt voort op bestaand beleid en neemt het toekomstbeeld en de opgave van de nieuwe Omgevingsvisie en input uit andere richtinggevendende kaders mee in de programmatische aanpak. Daarmee geeft dit programma invulling aan de richting, rol en aanpak van de provincie ten aanzien van de landbouw.

Programma 4 - Bereikbaarheid

- Mobiliteit draagt bij aan de maatschappelijke opgaven van brede welvaart door te werken aan zorgeloze mobiliteit aan de hand van zes mobiliteitsthema's (Publieke mobiliteit, Actieve mobiliteit, Goederenvervoer en logistiek, Infrastructuur, Slimme en groene mobiliteit en Verkeersveiligheid). We doen dat met een opgave gerichte aanpak en kijken vanuit het bovenliggende doel in plaats van naar een concreet knelpunt. Een integrale benadering is hierbij het uitgangspunt. In het, bij het Programma Mobiliteit behorende, Uitvoeringsprogramma Mobiliteit is opgenomen waar wij de komende jaren aan werken. De beschikbare middelen zijn gebundeld tot een Regionaal Mobiliteitsfonds.

Programma 5 - Economie

- In december 2025 zullen wij naar verwachting het Programma Regionale Economie 2026-2029 vaststellen. Het programma geeft op tactisch niveau

invulling aan de maatschappelijke doelen van de Economische Visie 2035 te weten: het versterken verdienvermogen van de Groninger economie, een circulaire economie waarin de waarde van producten, materialen en hulpbronnen zo lang mogelijk in stand blijft en een toekomstbestendige arbeidsmarkt en een sterk vestigingsklimaat.

- De kern van de door uw Staten vastgestelde Strategische Visie Vrijetijdseconomie 2021-2030 is helder: de vrijetijdseconomie versterkt de brede welvaart. In tien jaar tijd geven we de vrijetijdseconomie een stevige impuls via drie uitvoeringsprogramma's.
- Na samen met de sector en andere partners te hebben gebouwd aan het fundament van de Groningse vrijetijdseconomie, bouwen we via het huidige Uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie 2024-2027 op een volgend niveau verder aan een 'Groeidend Gastvrij Groningen'. De verbinding en samenwerking met andere programma's is hierbij essentieel.
- Om de mogelijkheden voor onze inwoners, ons erfgoed, ons landschap en trots optimaal te benutten, is verdere opwaardering van de vrijetijdseconomie noodzakelijk. Zo start in 2026 de uitvoering van de Baanbreker Vrijetijdseconomie (onderdeel Nationaal Programma Groningen) en ook de uitvoering van de Economische Agenda voor Groningen en Noord-Drenthe (Nij Begun), waarvan de extra rijksmiddelen het bestaande beleid versterken en bijdragen aan een toekomstbestendige vrijetijdseconomie.
- Wij streven ernaar om effectieve samenwerkingen aan te gaan met internationale partners en optimaal gebruik te maken van Europese financierings- en samenwerkingsmogelijkheden en deze ook te behouden voor de regio. Daarbij hebben we speciale aandacht voor het ondersteunen van het mkb. De samenwerking met Duitsland, de regio's rond de Noordzee en een sterke stem in Brussel en Den Haag zijn belangrijk. Want niet alle uitdagingen die wij in Groningen hebben, kunnen wij alleen oplossen. We zetten we in op een decentrale uitvoering van Europese programma's zodat we als regio invloed hebben op de besteding van Europese middelen.
- Lobby is een belangrijk instrument dat wij organiseren in SNN-verband, IPO-verband en in eigen huis. Provincie Fryslân heeft in de zomer van 2025 aangegeven zich terug te willen trekken uit de structurele lobbyorganisatie van het SNN. Daardoor heroriënteren ook wij ons op onze lobby. In 2026 moet de 'Noordelijke samenwerking nieuwe stijl' zijn beslag krijgen.
- We blijven inzetten op het verder professionaliseren van het strategisch relatiemanagement omdat dit een waardevolle basis is van het voeren van een effectieve lobby.

Programma 6 - Cultuur en maatschappij

- We vinden het belangrijk dat iedereen cultuur kan meemaken – jong en oud, in de stad en op het platteland. Op 19 november 2024 is het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2025-2028 'Cultuur is de basis!' vastgesteld. Door het verstrekken van subsidie volgens de voorwaarden van de onderliggende subsidieregelingen, voeren we ons cultuurbeleid volgens doelstelling uit.

Specifiek aandachtspunt voor 2026 is de nadere uitwerking en uitvoering van een speciaal Transformatiebudget gericht op duurzame verbetering van de bedrijfsvoering bij culturele instellingen. Verder zijn we bezig met het ontwikkelen van een Cultuurmonitor voor de Staat van Groningen. Nieuw is verder de uitrol van een nieuw subsidie-instrumentarium (onder meer via de Kunstraad Groningen) en de uitvoering van het programma Een vitaal Gronings Cultuurveld.

- We zitten qua uitvoering in de tweede helft van de looptijd van het ERL-programma. Wij gaan in 2026 verder met het uitvoeren van de opgave ERL - in ieder geval met één jaar verlengd tot en met 2027 - en met het uitvoeren van het eveneens verlengde Erfgoedprogramma (voor het aardbevingsgebied). Uit de in 2022 uitgevoerde Tussenevaluatie ERL is gebleken dat er een grote behoefte is om de succesnummers van het Erfgoedprogramma uit te rollen over de rest van de provincie. In 2026 zullen we de verbreding zoeken dan wel verder uitwerken in de onderwerpen kennisdeling, innovatie, vakmanschap en onderwijs en in de Boerderijenaanpak. Ook gaan we verder met het ondersteunen van gemeenten in het goed kunnen uitvoeren van hun (wettelijke) taken op het gebied van Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap.
- In de Leefbaarheidsvisie 2024-2035 hebben we drie thema's gedefinieerd waarop onze provinciale inzet zich voornamelijk richt: 'Gezond en Vitaal', 'Sociaal' en 'Woon- en leefomgeving'. Dit zijn ook de thema's waarbinnen de brede welvaart van de Groningers het meest onder druk staat. Het Programma en Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2025-2027 geeft meer praktische invulling aan deze doelstellingen. Naast onze inzet op het netwerk Gezond Groningen zetten we ons in 2026 op het gebied van gezondheid en vitaal in op positieve gezondheid, voeding en zorg- en voorzieningenregeling. We geven een vervolg aan het, door meer dan vijftig organisaties ondertekende, Gronings Provinciaal Beweegakkoord 'Samen werken naar een vitale provincie' door het ondersteunen van concrete projecten en aanvragen. Daarnaast wordt de uitvoering van de Provinciale Uitvoeringsagenda Wonen 2022-2026 'Samen werken aan wonen' in 2026 afgerond. We werken onder andere de afspraken van de regionale woondeals verder uit in regionaal afgestemde volkshuisvestingsprogramma's die met de mogelijke komst van de Wet versterking regie volkshuisvesting voor zowel gemeenten als de provincie verplicht worden. Een groot deel van de provinciale woningbouwopgave landt in de Regio Groningen-Assen (RGA). In 2026 wordt een nieuwe versie van de Uitvoeringsagenda NOVEX RGA gemaakt, met daarbij een investeringsagenda. Hierin maken we (financieel) afspraken met het Rijk. Deze uitvoerings- en investeringsagenda richten zich niet alleen op woningbouw, maar ook op mobiliteit en economie.
- Wij staan positief ten opzichte van het plan van de gemeente Groningen over het sportcentrum Karding, inclusief de ijsvoorzieningen. De gemeente Groningen vraagt een bijdrage van de provincie van € 15 miljoen. Uw Staten dienen hier op een later moment een besluit over te nemen. Met de nieuwe ijsvoorzieningen Karding wordt het sport- en voorzieningenaanbod in onze provincie verbeterd en in combinatie met

het sportcentrum Kardingse vergroot. Dit zorgt ervoor dat tal van schaatsverenigingen en inwoners uit de provincie Groningen de schaatssport kunnen (blijven) beoefenen.

Programma 7 - Openbaar bestuur

- Uw Staten hebben besloten om parallel vergaderen mogelijk te maken. De vergaderingen worden gestreamd en zullen worden voorzien van een live ondertiteling.
- Wij willen structureel invulling kunnen geven aan ons programma Kwaliteit Openbaar Bestuur (KOB). Wij voeren met dit programma een aantal wettelijke taken, zoals de Wet Versterking Participatie. Ook wordt vanuit KOB de samenwerking tussen de Groningse overheden gefaciliteerd, evenals de samenwerking met andere provincies, het Rijk en kennispartners. Ook inzet op ondermijning, maatschappelijke weerbaarheid, gebiedsgericht werken en het samenspel met inwoners hoort hierbij. Zaken die gezien de actualiteit veel extra aandacht vragen.

Programma 8 - Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering

- De toegenomen cyberdreigingen alsmede de verplichte cyberbeveiligingswet (NIS2-wetgeving) maakt dat wij aantoonbaar onze beveiliging op orde moeten hebben, zowel voor onze kantoorautomatisering als ook voor onze operationele technologie (o.a. bruggen en sluizen). Wij moeten voldoen aan eisen rondom de zorgplicht, de meldplicht en het toezicht van de NIS2.

2. Wat is ons financieel perspectief in de aankomende jaren?

Ontwikkeling financieel perspectief

Sinds de Perspectiefnota 2026 is sprake van diverse ontwikkelingen. De beschikbare begrotingsruimte neemt toe door onder meer de positieve ontwikkeling van het Provinciefonds. Wij hebben de extra opbrengsten die wij hieruit verwachten structureel verwerkt (het effect voor de periode 2025-2029 is € 47,4 miljoen). Verder is sprake van een incidentele opbrengst in 2025 als gevolg van de verwachte ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds (het effect voor 2025 is € 7,9 miljoen) en een structureel effect van het herstel van de 'weeffout' Jeugdzorg (het effect voor de periode 2025-2029 is € 2,8 miljoen). Ook hebben wij de te ontvangen incidentele compensatie voor inkomstenderving opcenten mrb (het effect voor de periode 2026-2029 is € 18,5 miljoen) verwerkt. De keuze die wij hebben gemaakt is om de beschikbare ruimte in te zetten vanuit behoedzaamheid enerzijds en ambities anderzijds.

In de bestuursovereenkomsten van een aantal RSP-projecten (Groningen Spoorzone, Stationsgebied Groningen en N33 Midden) is afgesproken dat de projectbudgetten jaarlijks worden geïndexeerd op basis van het geactualiseerde toegekende IBOI-percentages. De afgelopen jaren was sprake van hogere indexeringslasten doordat de stijging van het IBOI-percentages hoger uitviel dan begroot. Deze hogere lasten zijn gedekt uit de Algemene middelen/begrotingsruimte. In 2025 is IBOI-percentages lager uitgevallen dan begroot. Dit levert nu een voordeel op van € 1.771.000.

Onlangs is geconstateerd dat de aanvullende bijdrage aan het projectbudget Groningen Spoorzone vanuit de reserve Risico's bij uitvoering van infrastructurele projecten op basis van de bestuursovereenkomst ook zou moeten worden geïndexeerd, dat is tot nu toe niet geregeld. Voorgesteld wordt om de indexatielast ad € 1.154.000 te dekken uit de IBOI vrijval. Dit betekent dat het restant ad € 617.000 vrijvalt ten gunste van de Algemene middelen/begrotingsruimte (dit hebben wij reeds verwerkt als onderdeel van de autonome ontwikkelingen in de Begroting 2026).

Als onderdeel van de autonome ontwikkelingen in de Begroting 2026 hebben wij tevens het stamkapitaal (de reserve Compensatie dividend Essent) geïndexeerd. Dit hebben we gedaan om ervoor te zorgen dat de omvang van het stamkapitaal meegroeit met inflatie en daarmee de reserve 'op peil' te houden. De hoogte van de toevoeging is onder andere afhankelijk van eventuele (door uw Staten besloten) onttrekkingen en/of stortingen in het stamkapitaal. Op basis van de kennis van nu gaat het vanaf 2026 om een bedrag van ongeveer € 2,7 miljoen per jaar.

Op de in het verleden ontvangen afkoopsommen hebben wij nog geen indexatie toegepast. Hier gaan wij wel mee starten en zullen dit betrekken bij het rekeningresultaat 2025. We kiezen hierin een gefaseerde aanpak. De keuze om dit nu niet mee te nemen in de Begroting 2026 heeft te maken met het feit dat wij het van belang vinden om in te zetten op een aantal belangrijke beleidsmatige opgaven.

De begrotingsruimte die beschikbaar is voor voorstellen in het kader van de Begroting 2026 bedraagt € 90,6 miljoen. De ontwikkelingen in het financieel perspectief zijn in de Begroting 2026 nader toegelicht.

Voorstellen Begroting 2026:

De omvang van de voorstellen in de Begroting 2026 bedraagt € 90,6 miljoen. In de Begroting 2026 hebben wij de voorstellen ingedeeld in een aantal categorieën, te weten:

- Onontkoombare voorstellen ten aanzien van wettelijke taken en verplichtingen (voor de periode 2025-2029 € 22,1 miljoen);
- Structureel maken van tot op heden incidenteel gefinancierde taken en ambities volgend uit het Hoofdlijnenakkoord (voor de periode 2025-2029 € 48,4 miljoen)
- De uitwerking van door uw Staten aangenomen moties (voor de periode 2025-2029 € 7,3 miljoen)
- Voorstellen die bij besluitvorming over de Perspectiefnota 2026 door ons college zijn doorgeschoven naar de Begroting 2026 (voor de periode 2025-2029 € 6,1 miljoen);
- Voor de uitvoering van Uitvoeringsagenda van het Hoofdlijnenakkoord Mit mekoar benodigde middelen (voor de periode 2025-2029 € 6,0 miljoen); en
- Overige voorstellen (voor de periode 2025-2029 € 0,7 miljoen).

In bijlage 1 van dit Statenvoorstel is een totaaloverzicht opgenomen van de voorstellen. Deze voorstellen worden inhoudelijk nader toegelicht in de

Begroting 2026 (Financiële begroting, onderdeel Financiële positie - voorstellen Begroting 2026).

In onderstaande tabel wordt het financieel perspectief weergegeven.

Tabel 1: Financieel perspectief 2025-2029

(x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2025-2029
A. Financieel perspectief beschikbaar voor voorstellen Begroting 2026	35.423	16.417	6.328	12.425	19.986	90.580
B. Voorstellen Begroting 2026	-2.584	-14.290	-11.610	-29.249	-32.846	-90.580
C. Financieel perspectief na voorstellen	32.838	2.127	-5.282	-16.823	-12.860	-
D. Herschikking begrotingsruimte	-32.838	-2.127	5.282	16.823	12.860	-
E. Financieel perspectief na herschikking begrotingsruimte	-	-	-	-	-	-
F. Toevoegen flexibel budget	551	500	500	2.000	2.000	5.551
G. Financieel perspectief Begroting 2026	551	500	500	2.000	2.000	5.551

De begrotingsruimte voor de periode 2025 tot en met 2029 (exclusief flexibel budget) na voorstellen is per saldo nihil (regel C). We zien dat de begrotingsruimte per jaar fluctueert. Door middel van herschikking van de begrotingsruimte egaliseren we dit over de jaren 2025-2029 via de Algemene reserve. Dit is één van de functies van de Algemene reserve. Hiermee zijn we in staat ons beleid stabiel uit te voeren.

In het financieel perspectief is het door uw Staten bij de Perspectiefnota 2026 aangenomen amendement verwerkt. Dit betekent dat vanaf 2028 het flexibel budget jaarlijks weer € 2,0 miljoen bedraagt.

In de Begroting 2026 zijn de beleidsvoorstellen, daar waar van toepassing, structureel verwerkt. In aanvulling op het financieel perspectief voor de periode 2025-2029 hebben wij in de Begroting 2026 tevens een doorkijk voor een periode van 10 jaar (tot en met 2034) opgenomen.

(x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Meerjarenbeeld	-	-	-	-	-	-19.821	-23.978	-27.603	-30.720	-31.535

Uit deze doorkijk blijkt dat voor de periode 2025-2029 sprake is van een sluitend financieel perspectief en de begroting voor deze periode derhalve reëel en structureel in evenwicht is. Vanaf 2030 ontstaat in deze doorkijk een tekort van ca. € 20 miljoen per jaar, dat stapsgewijs naar de toekomst oploopt.

Gezien de ontwikkeling van het financieel perspectief op lange termijn onzeker is en mogelijke keuzes die nog gemaakt kunnen worden, achten wij de omvang van dit tekort op dit moment acceptabel. Dit mede omdat we verwachten dat de gevolgen van het nog vast te stellen nieuwe verdeelmodel van het Provinciefonds voor ons nog leiden tot een structureel voordelig effect.

N.B. In het Hoofdlijnenakkoord Mit mekoar is aan ons college de opdracht meegegeven om binnen de begroting € 1,5 miljoen structureel vrij te spelen binnen de autonome taken. Gelet op het financieel perspectief 2025 -2029 ontbreekt op dit moment de urgentie hiervoor.

3. Welke middelen zijn benodigd voor het Bestedingsplan Mobiliteit 2026 en voor welke mobiliteitsprojecten vragen wij (extra) middelen?

In het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit zijn de kaders uit het Programma Mobiliteit praktisch uitgewerkt in concrete plannen voor de eerste periode 2023-2027. De systeemgerichte en integrale aanpak vanuit het Programma Mobiliteit is doorvertaald in de financieringsstructuur voor mobiliteit: de beschikbare middelen zijn gebundeld in een Regionaal Mobiliteitsfonds.

Om deze manier van werken en financieren zorgvuldig uit te kunnen voeren wordt jaarlijks bij de begroting een Bestedingsplan Mobiliteit opgesteld. Daarmee worden de beschikbare middelen concreter ingevuld en met de beleidsdoelen verbonden. In de begrotingswijziging bij de Begroting 2026/Najaarsmonitor 2025 is het Bestedingsplan 2026 verwerkt. Ter dekking van het Bestedingsplan 2026 wordt concreet € 2,574 miljoen uit de reserve Investerings in infrastructuur onttrokken. In totaal is € 18,91 miljoen toegevoegd aan de reserve Investerings in Infrastructuur (III) door het project N355 op te nemen in het MIT 2021-2030 (afschrijving Algemene middelen) en € 18,91 miljoen te onttrekken aan de reserve Afschrijvingen.

Over deze totale uitruil van € 18,91 miljoen heeft u in 2023 bij de Begroting 2024 al een besluit genomen.

Ook is in het Bestedingsplan 2026 voor een bedrag van € 10,07 miljoen aan investeringen opgenomen. Deze investeringen dienen overeenkomstig de nota Investerings geactiveerd te worden. Wanneer deze investeringen concreter zijn uitgewerkt, wordt de vrijgave van de investeringskredieten aan uw Staten voorgelegd. In de Begroting 2026 zijn voor een aantal reeds concreet uitgewerkte projecten voorstellen opgenomen om nieuwe investeringskredieten beschikbaar te stellen en om voor een aantal bestaande projecten het investeringskrediet op te hogen.

4. Voor welke investeringskredieten Natuur vragen wij om de looptijd te verlengen?

Investeringskrediet Natuurnetwerk Nederland (NNN):

Voorstel: looptijd verlengen tot en met 2030

Voor de verwerving van strategische ruilgronden in het kader van de realisatie van het natuurnetwerk hebben uw Staten in 2018 een investeringskrediet NNN van € 35 miljoen beschikbaar gesteld (voordracht nummer 28/2018). Daarna is het investeringskrediet door uw Staten opgehoogd naar € 53 miljoen ten behoeve van het programma Bos en Hout (€ 2 miljoen) alsmede ten behoeve van Stikstof (€ 16 miljoen). Het investeringskrediet Natuurnetwerk Nederland heeft op dit een looptijd tot en met 2027. Gelet op de huidige druk op de grondmarkt verwachten wij dat wij na 2027 nog een aankoop- en inrichtingsopgave hebben om het natuurnetwerk op vrijwillige basis te kunnen realiseren. Het voorstel is daarom de looptijd van het investeringskrediet NNN te verlengen tot en met 2030.

Investeringskrediet Toekomst Landelijk Gebied (TLG) Groningen:

Voorstel: looptijd verlengen tot en met 2030

Op 14 december 2022 hebben uw Staten ingestemd met het investeringskrediet van € 100 miljoen t.b.v. het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Op 8 november 2023 hebben uw Staten ingestemd om de looptijd te verlengen tot 1 januari 2026 (Besluit PS 38/2023). Doel van het investeringskrediet is het anticiperen op de opgaven voor de toekomst landelijk gebied en het opbouwen van een strategische grondvoorraad in de gebieden met een complexe opgave.

Op 25 februari 2025 hebben uw Staten ingestemd met het "Gebiedsplan Toekomst Landelijk Gebied Groningen" (besluit PS 01/2025). Dit gebiedsplan geeft een doorkijk van de doelen en opgaven in de verschillende deelgebieden met een doorkijk tot 2050.

Er zijn nog steeds ondernemingen die hun bedrijf te koop aan bieden en die van belang en noodzakelijk zijn voor de gebiedsprocessen om op vrijwillige basis onze doelen te kunnen realiseren. Het voorstel is daarom het de looptijd van het investeringskrediet voor de TLG in ieder geval te verlengen tot en met 2030.

5. Hoe staat het met de toezegging om te verkennen of de regionale samenwerking op diverse beleidsterreinen in de vorm van indicatoren kunnen worden opgenomen in P&C-stukken?

Bij de behandeling van de Begroting 2025 is de toezegging gedaan te verkennen of de regionale samenwerking op diverse beleidsterreinen in de vorm van indicatoren kan worden opgenomen in P&C-stukken. Uit de gepleegde verkenning komt naar voren dat er (afwegings)indicatoren zijn met betrekking tot het aangaan, het beheer, de wijziging en beëindiging van regionale samenwerking in de vorm van verbonden partijen. Dit is in een afwegingskader opgenomen in de Nota Verbonden Partijen (vastgesteld in september 2016). Deze nota wordt geactualiseerd en zal naar verwachting voor het einde van dit jaar ter vaststelling aan uw Staten worden aangeboden.

6. Hoe staat het met de uitvoering van de Begroting 2025?

Via de Najaarsmonitor 2025 rapporteren wij aan uw Staten onder andere over de voortgang van de (uitvoering van de) Begroting 2025 tot en met september 2025. Hierbij wordt de opzet van de Begroting 2025 gevolgd. N.B. Het Beleidsprogramma Landbouw 2025-2028, dat op 9 september 2025 is vastgesteld, is in deze monitor verwerkt. Het deelprogramma Landbouw bestaat nu uit één beleidsdoel, te weten Perspectievolle landbouw met drie indicatoren.

De Najaarsmonitor 2025 bestaat uit drie onderdelen die we hieronder kort toelichten:

1. Inhoudelijke en financiële verantwoording voortgang Begroting 2025

De inhoudelijke verantwoording heeft betrekking op indicatoren en prestaties zoals opgenomen onder de beleidsdoelen in het programmaplan (deel 2) van de Begroting 2025. *(Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?)*

De financiële verantwoording betreft de mate van uitputting en de (voorgestelde) wijzigingen van de Begroting 2025. (*Wat gaat het kosten?*)

a. Indicatoren

In de Begroting 2025 onderscheiden we (elf) verplichte indicatoren (volgens het BBV) en 'eigen' beleidsindicatoren. In de monitor hebben we ten aanzien van deze indicatoren de realisatie afgezet tegen de streefwaarde. Van een groot aantal indicatoren zijn de realisatiecijfers in deze najaarsmonitor nog niet bekend omdat deze pas na afloop van het begrotingsjaar beschikbaar komen.

b. Prestaties

In deze najaarsmonitor is de voortgang van de prestaties uit de Begroting 2025 toegelicht. Daarbij wordt verwezen naar eventuele begrotingswijzigingen.

2. Begrotingswijzigingen

In dit onderdeel zijn de tot en met september 2025 vastgestelde begrotingswijzigingen opgenomen en de voorgestelde begrotingswijzigingen, waarover uw Staten moeten besluiten, toegelicht.

3. Opvolging aanbevelingen rekenkamerrapporten

Via de monitor leggen wij ook verantwoording af over de opvolging van de overgenomen aanbevelingen uit de rapporten van de Noordelijke Rekenkamer die in uw Staten zijn behandeld.

In deze najaarsmonitor staan zes rekenkamerrapporten met nog openstaande aanbevelingen, waarvan nog een vijftal rapporten maatregelen bevat die nog niet zijn uitgevoerd maar wel op schema liggen.

8. Welke overige zaken zijn van belang?

Beoordeling financiële positie subsidierelaties

Jaarlijks informeren wij uw Staten bij de begroting over de ontwikkeling van de financiële positie van subsidierelaties. Daarbij wordt op hoofdlijnen ingegaan op de resultaten van de beoordeling van de financiële positie van de structureel gesubsidieerde instellingen. Deze toelichting is opgenomen in bijlage 2 van de Begroting 2026.

Daarnaast werken wij aan een overzicht van alle provinciale subsidieregelingen conform onze toezegging aan uw Staten in de commissievergadering over de Jaarstukken 2024. De totale registratie van alle subsidies binnen de provincie is echter divers in onze organisatie belegd, waardoor we nog geen adequaat overzicht van alle regelingen kunnen verstrekken. Er worden verbeteringen doorgevoerd in de functionaliteiten en de datakwaliteit van het subsidieregister en ook in het proces zodat ook alle verstrekte subsidies in de systemen terecht komen. Daarna komen wij bij u terug op de gedane toezegging.

Beslispunten

1. De Begroting 2026, inclusief de daarin opgenomen voorstellen tot beschikbaar stellen van investeringskredieten, vast te stellen.
2. De Najaarsmonitor 2025 vast te stellen.
3. De begroting van baten en lasten te wijzigen conform de in de bijlage van het Ontwerp-besluit opgenomen 14^e wijziging van de Begroting 2025.
4. In te stemmen met het onttrekken van € 2.574.000 uit de bestemmingsreserve Investerings in infrastructuur (III) en het bedrag in te zetten voor het Bestedingsplan 2026.
5. In te stemmen met het voorstel om het voordeel op het IBOI-percentage 2025 van € 1.771.000 in te zetten voor de indexeringsverplichting aanvullende bijdrage Spoorzone van € 1.154.000 en het restant van € 617.000 toe te voegen aan de begrotingsruimte.
6. In te stemmen met:
 - a. het verlengen van de looptijd van het investeringskrediet Natuurnetwerk Nederland met 3 jaar (tot en met 2030); en
 - b. het verlengen van de looptijd van het investeringskrediet Toekomst Landelijk Gebied Groningen met 5 jaar (tot en met 2030).

Argumenten

In dit Statenvoorstel, de Begroting 2026 en in de Najaarsmonitor 2025 staan de inhoudelijke argumenten voor bovengenoemde beslispunten. Met het vaststellen van de 14^e wijziging van de Begroting 2025 autoriseren uw Staten ons college tot het doen van uitgaven binnen de aangepaste ramingen.

Middels het voorleggen van de investeringskredieten ter autorisatie door uw Staten in de Begroting 2026 wordt voldaan aan de bepalingen die zijn opgenomen in de Nota Investerings die uw Staten in november 2021 hebben vastgesteld. Hierin is opgenomen dat het autoriseren van investeringskredieten een bevoegdheid van uw Staten is.

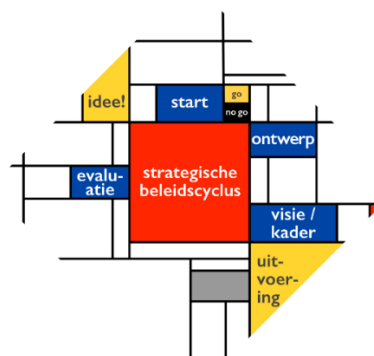
Kanttelingen

Niet van toepassing.

Rol PS

Het doel van dit Statenvoorstel is tweeledig:

1. Wij leggen middels de Najaarsmonitor 2025 aan uw Staten verantwoording af over de voortgang van de Begroting 2025. De najaarsmonitor heeft derhalve betrekking op uw controlerende taak.

2. De jaarlijkse P&C-cyclus 2026 is gestart met de perspectiefnota. Daarbij zijn de beleidsmatige en financiële kaders vast voor de periode 2025-2029. In de Begroting 2026 worden deze kaders voor het begrotingsjaar 2026 en de drie daaropvolgende jaren uitgewerkt en geactualiseerd in beleidsdoelen, indicatoren, prestatie en benodigde middelen.

Vanwege de onderlinge samenhang tussen deze P&C-documenten wordt gebruik gemaakt van één Statenvoorstel. Op dit moment zijn wij met uw Staten in gesprek over een actualisatie van de P&C-cyclus.

Participatie

Over dit Statenvoorstel heeft geen participatie plaatsgevonden.

Advies

Wij stellen u voor het in ontwerp bij dit statenvoorstel opgenomen besluit vast te stellen.

Groningen, 09-10-2025

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Groningen:

René Paas, voorzitter

Hans Schrikkema, secretaris

Bijlagen

Nr.	Titel	Documentnummer
1	Overzicht voorstellen Begroting 2026	Bijlage 1 van dit Statenvoorstel
2	Begroting 2026	Begroting 2026
3	Najaarsmonitor 2025	Najaarsmonitor 2025
4	Ontwerp-besluit Begroting 2026 en Najaarsmonitor 2025	2025-168480

Bijlage 1 - Overzicht voorstellen Begroting 2026

In deze bijlage is een totaaloverzicht opgenomen van de voorstellen. Deze voorstellen worden inhoudelijk nader toegelicht in de Begroting 2026 (Financiële begroting, onderdeel Financiële positie - voorstellen Begroting 2026).

(x € 1.000)	S/I	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2025-2029
Categorie 1a - Wettelijke taken en verplichtingen							
1. Ruimte en water							
1. Beleidsanalyse kwantitatief waterbeheer (B-AKWA)	I	-	-	110	-	-	110
2. Milieu en energie							
1. Hinderapp	S	-	155	158	161	165	639
2. Capaciteit mijnbouw	S	-	213	213	213	213	850
3. Projectleider leges (kostendekkenheid)	I	-	100	100	-	-	200
3. Platteland en natuur							
1. Faunafonds (schade-uitkeringen)	S	288	571	571	571	571	2.572
7. Openbaar bestuur							
1. Ondertiteling Statenvergadering	S	-	70	71	73	74	289
2. Groninger Archieven	S	-	189	193	197	202	781
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering							
1. NIS2 (cyberbeveiligingswet)	S	-	1.807	1.825	1.843	1.862	7.338
2. Financiën (bedrijfsvoering)	S	-	100	100	100	100	400
3. Beheerlasten diverse systemen	S	-	500	500	550	550	2.100
4. Taakstelling nautisch operators	S	1.652	1.655	780	780	780	5.647
5. Capaciteit uitvoering Wet open overheid (Woo)	S	-	200	200	200	200	800
6. Capaciteit advisering Verbonden partijen	S	-	100	100	100	100	400
Totaal voorstellen categorie 1a		1.940	5.659	4.921	4.788	4.816	22.125
Categorie 1b - Structurele taken ook structureel maken							
1. Ruimte en water							
1. Flexpool wonen	I	-	-	1.000	1.000	1.000	3.000
2. Klimaatadaptatie (o.a. aanpakken verdroging)	S	-	-	-	300	300	600
3. Verminderen verbruik water industrie	S	-	-	-	100	100	200
4a. Defensie	S	250	350	350	450	450	1.850
4b. Defensie - bijdrage Rijk	S	-	-350	-350	-450	-450	-1.600
2. Milieu en energie							
1. Milieuprogramma	S	-	-	-	100	100	200
2. Energieprogramma	S	-	-	-	800	800	1.600
3. Aanpak Duurzame Ontwikkeling	S	-	-	-	250	250	500
3. Platteland en natuur							
1. Landbouw en visserij: o.a. verduurzaming en innovatie landbouw met ruimte voor schaalvergroting en begrenzing (inclusief Regiodeal)	S	-	-	-	1.250	1.250	2.500
2. Natuur, landschap en Wadden, bestaande uit:		-	-	-	-	-	-
<i>a. Biodiversiteit: vergroten natuurwaarden in natuur- en landbouwgebied</i>	S	-	-	-	100	100	200
<i>b. Reductie CO2 en Bos en hout</i>	S	-	-	-	1.000	1.000	2.000
<i>c. Versterking soortenbeleid</i>	S	-	-	-	125	125	250
<i>d. Realisatie Waddenopgave (incl. Ecologie & Economie in balans)</i>	S	-	-	-	1.100	1.100	2.200
3. Gebiedsplan Toekomst Landelijk Gebied	S	-	-	-	1.700	1.700	3.400
4. Natuurnetwerk Nederland (2030)	S	-	-	-	1.143	1.143	2.286
5. Versterken samenwerking natuurtoezicht	S	-	-	-	-	268	268
6. Waddenzeegovernance	S	-	-	-	250	250	500
7. Tegengaan jakobskruiskruid en bestrijden invasieve planten	S	-	-	-	200	200	400
8a. Groenblauwe dooradering (procesgeld collectieven en personele inzet)	S	-	-	-	350	350	700
8b. Bijdrage Rijk Groenblauwe dooradering voor personele inzet	S	-	-	-	-200	-200	-400

(x € 1.000)	S/I	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2025-2029
5. Economie							
1. Economisch programma	S	-	-	-	1.883	1.883	3.766
2a. Beroepsvisserij - Steun	S	-	-	-	50	50	100
2b. Beroepsvisserij - Investeren in verduurzaming en innovatie	S	-	-	-	334	334	668
3. Recreatie en toerisme (vrijtijdseconomie)	S	-	-	-	800	800	1.600
4. Cofinanciering Europese programma's	I	-	-	-	3.000	3.000	6.000
5. Benutting Europese fondsen	S	-	-	99	99	99	296
6. Cultuur en maatschappij							
1. Leefbaarheid, zorg en wonen (brede welvaart, krimp/retail)	S	-	-	-	1.500	1.500	3.000
2. Sociaal beleid en gezondheid (incl. voedselbank en kledingbank)	S	-	-	-	400	400	800
3. Uitvoeringsprogramma Cultuur 2025-2028	S	-	-	-	-	2.884	2.884
4. Opvangen vluchtelingen - ondersteunen gemeenten	S	-	-	-	50	50	100
5. Investering in Fair Pay	S	-	-	-	-	392	392
6. ERL - niet aardbevingsgebied en verlengen ERL vanaf 2027	S	-	-	-	2.500	2.500	5.000
7. Extra investering Cultuurbudget	S	-	-	-	300	300	600
7. Openbaar bestuur							
1. Samenwerken met gemeenten en andere overheden/werken aan draagvlak	S	-	-	-	187	187	374
2. Ondersteuning Bevrijdingsfestival (5 mei)	S	-	-	-	100	100	200
3. Public affairs en professionalisering lobby	S	-	-	-	100	100	200
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering							
1. Bedrijfsvoering: structurele dekking tekorten NS, leasefietsen en WW	S	-	453	453	453	453	1.812
Totaal voorstellen categorie 1b		250	453	1.552	21.324	24.868	48.446
Categorie 2 - Aangenomen moties							
1. Ruimte en water							
1. Motie M286. Maak bedrijventerreinen groener	I	-	1.000	1.000	-	-	2.000
2. Motie M313. Groninger schoolpleinenrevolutie	I	-	375	375	375	375	1.500
3. Platteland en natuur							
1. Motie M057. Kader Noordelijke verkenning	S	-	250	256	262	268	1.035
6. Cultuur en maatschappij							
1. Motie M098. Meer culturele mobiliteit	S	-	90	92	94	96	373
2. Motie M319. Van Vlag naar Verbinding	S	-	25	26	26	27	103
3. Motie M331. Cultuurfonds op gelijke hoofdhoogte (transformatiebudget)	I	-	1.200	-	-	-	1.200
7. Openbaar bestuur							
1. Motie M332. Parallel streamen in Topweer	S	-	35	58	58	59	210
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering							
1. Motie M147. Introduceer mbo-traineeships	S	-	85	250	255	260	850
Totaal voorstellen categorie 2		-	3.060	2.056	1.070	1.085	7.271
Categorie 3 - Voorstellen Perspectiefnota 2026 (doorgeschoven voorstellen en p.m.-posten)							
1. Ruimte en water							
1. NOVEX-gebied Groningen	I	-	250	250	-	-	500
2. Veenweide (beperking veenoxidatie)	S	200	300	300	300	300	1.400
3. Platteland en natuur							
1. Wolf	S	-	250	250	250	250	1.000
5. Economie							
1. Vrijtijdseconomie - gastvrije informatievoorziening in de openbare ruimte	I	-	325	525	-	-	850
6. Cultuur en maatschappij							
1. Subsidieregeling Amateurkunst, Cultuurparticipatie en Erfgoed en subsidieregeling Vernieuwing vaste presentaties erfgoed	S	-	307	314	321	329	1.271
2. Investering We The North en Versterking filmsector	S	-	41	75	77	78	271
3. Investering Kunstraad Groningen	S	69	71	72	74	76	362
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering							
1. Inkoopbeleid - circulair en natuurinclusief	S	-	100	100	100	100	400
Totaal voorstellen categorie 3		269	1.644	1.886	1.122	1.133	6.053

(x € 1.000)	S/I	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal 2025-2029
Categorie 4. Uitwerking Uitvoeringsagenda							
1. Ruimte en water							
1. Regie op ondergrondse infrastructuur	I	-	250	250	-	-	500
2. Extra personele inzet team Atelier, ruimtelijke kwaliteit en landschap	S	-	200	200	200	200	800
3. Ruimtelijke ontwikkelingen water	S	-	250	250	250	250	1.000
2. Milieu en energie							
1. Herstelagenda Nij Begun	S	125	125	125	125	125	625
5. Economie							
1. Herstructureringsmaatschappij / transformeren bedrijventerreinen	I	-	2.480	200	200	200	3.080
Totaal voorstellen categorie 4		125	3.305	1.025	775	775	6.005
Categorie 5. Overige voorstellen							
6. Cultuur en maatschappij							
1. Nieuwkomers in hun kracht	I	-	170	170	170	170	680
Totaal voorstellen categorie 5		-	170	170	170	170	680
Totaal voorstellen Begroting 2026		2.584	14.290	11.610	29.249	32.846	90.580